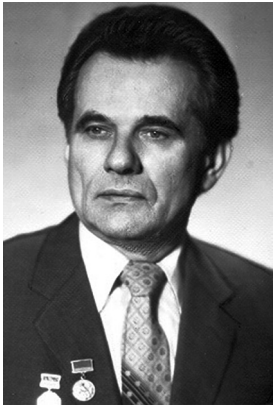

УДК: 614(467)

Духовна гармонія життя і творчості професора Євгена Тимофійовича Скляренка

Гайко Г.В., Немирович-Булгакова О.І., Лєсков В.Г., Мандрик П.Т.

*Знання з духовністю повинні бути єдині!
В цій єдності прогрес і світле майбуття...
Євген Скляренко*

У 2023 році кафедра травматології та ортопедії Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця святкує сторіччя від дня заснування. Її віковий історичний розвиток під керівництвом видатних вчених, талановитих організаторів української педагогічної школи С.Л. Тимофєєва, О.Г. Єлєцького, А.Х. Озерова, Є.Т. Скляренка, О.А. Бур'янова був нерозривно пов'язаний із

Державною установою «Інститут травматології та ортопедії НАМН України». Ми вшановуємо тих, хто сприяв своєю плідною працею досягненню творчих здобутків у розвитку вітчизняної науки, вдосконаленню ортопедо-травматологічної служби і підготовці кваліфікованих кадрів на благо народу України.

Протягом півстоліття двері Інституту ортопедії відчиняв стрункий енергійний і елегантний чоловік із високим, охайно зачесаним чорним чубом у бездоганно випрасуваному халаті. Це був Є.Т. Скляренко – всесвітньо відомий вчений, хірург ортопед-травматолог. Природа щедро наділила Євгена Тимофійовича багатьма талантами. Людина творча, ініціативна, з активною життєвою позицією, він гармонійно поєднував професійне вміння, досвід хірурга, глибокі знання в медицині з любов'ю до літератури та мистецтва.

Дитинство його промайнуло спочатку на Житомирщині, в селі Малий Дивлин, де народився, згодом – у селі Стрижавка під Вінницею, куди переїхали батьки. Син лісничого, він змалку був закоханий у подільську землю, її природу, писав вірші, мріяв стати поетом. Перший вірш «Трактористка» (1936) надрукували в альманасі «Золота нива», що виходив у Вінниці. Земляки-письменники, зокрема Олександр Левада, Іван Кочерга,

пророкували Скляренку літературне майбутнє. Але життя розпорядилося по-своєму: випуск у середній школі збігся з початком війни. Поранення, участь у підпільній роботі, контузія, навчання в медвузі, робота в сільській дільничній лікарні на Одещині, і – Київ, науково-дослідний інститут. Тут Євген Тимофійович реалізував себе як людина, як творча особистість.

Скляренко пишався тим, що брав найактивнішу участь у становленні третьої клініки, яку заснував видатний вчений, лауреат Державної премії СРСР професор К. Клімов. «Одного ремесла лікаря недостатньо», – говорив Євген Тимофійович. Потрібні глибокі знання в усіх сферах життя. Без ґрунтовних знань, без опанування досвіду попередників, без максимально розвинутих індивідуальних здібностей стати творцем у теперішній час неможливо.

Є. Скляренко у своїй науково-практичній діяльності спирався на здобутки видатних учених Київської школи травматологів-ортопедів: проф. Г.Є. Фрумїної, О.Г. Єлєцького, А.Х. Озерова, І.П. Алексеєнка, Є.П. Меженїної та ін. Майстерний оратор, цікавий співрозмовник, член вченої ради Євген Тимофійович був популярний в Інституті як серед медперсоналу, так і між колеґ, які його поважали: І.В. Шумада, Г.В. Гайко, А.П. Крись-Пугач, О.І. Рибачук, В.Я. Фїщенко, А.Т. Бруско, І.Г. Антонюк, С.І. Герасименко тощо.

У 1977 р. Є.Т. Скляренко був обраний за

конкурсом завідувачем кафедри травматології та ортопедії Київського медичного інституту. Готовність допомогти, дисциплінованість у професії та житті, вміння підпорядкувати інстинктивне розумному, доцільному – ці риси характеру професор плекав у себе і намагався виховати у своїх учнів: студентів, аспірантів та співробітників. Вперше в історії кафедри почали проходити підготовку через клінічну ординатуру та аспірантуру іноземні випускники університету країн Європи, Азії, Африки й Латинської Америки. Науковець, педагог, хірург-новатор Євген Тимофійович пліч-о-пліч із дружнім кафедральним колективом (О.І. Волошин, В.Я. Дроботун, Я.Й. Крижанівський, І.П. Рудий, Є.П. Пашков, В.І. Кравчук, В.П. Грек, М.О. Задніченко, О.А. Бур'янов тощо) успішно втілював у життя творчі плани, удосконалював систему педагогічної освіти.

Проф. Є.Т. Скляренко є засновником нового наукового напрямку – ревмоортопедії, який став основою для об'єднання творчих зусиль ортопедів, ревматологів, хірургів, терапевтів, рентгенологів у розв'язанні цієї надзвичайно складної міждисциплінарної проблеми. Вагомі наукові здобутки автора були відзначені 1974 року Державною премією в галузі науки і техніки України. Євген Тимофійович запропонував і обґрунтував тактику і методики лікування хворих на гемофілію, хворобу Бехтерева, псоріатичні артрити. Він зробив значний внесок у розробку проблеми дегенеративно-дистрофічних уражень суглобів, зокрема діагностики, профілактики і реконструктивно-відновних операцій, у тому числі методику пересадки суглобових кінців. Розробив і представив класифікацію захворювань суглобів. За розробку і впровадження реконструктивно-відновних операцій на суглобах проф. Є.Т. Скляренко в 1996 році вдруге став лауреатом Державної премії в галузі науки і техніки України.

1984 року проф. Є.Т. Скляренку було присвоєно

звання Заслуженого діяча науки і техніки України. Він автор понад 400 публікацій, 19 винаходів, 8 монографій, зокрема “Ревмоортопедія”, підручника “Травматологія та ортопедія”. Підготував 9 докторів і 28 кандидатів медичних наук. З березня 1997 року і до останніх днів працював професором кафедри. Сьогодні колектив на чолі з учнем Євгена Тимофійовича проф. О.А. Бур'яновим продовжує науково-педагогічний напрям кафедри, розвиває міжнародні стосунки, готує висококваліфікованих фахівців для практичної діяльності в сфері охорони здоров'я та вищих навчальних закладах.

“Немає слів, мудріших за діла. Без виховання з юності внутрішньої потреби до праці, дисципліни і відповідальності не може сформуватись ділова, творча і гармонійно розвинута особистість. Праця повинна бути внутрішньою потребою, а творча праця – це повна самовіддача справі, ідеї” – таке було життєве кредо проф. Скляренка.

Вільний час – це теж робота. Сім'я, мистецтво, природа. Особливо любив літературу. Вона давала йому натхнення, допомагала в складних ситуаціях, духовно збагачувала... Увечері Євген Тимофійович брався за улюблене – читання книг. На його столі “Етюди оптимізму” І. Мечникова, “Літературні портрети” А. Моруа, історичні романи П. Загребельного. В останні роки з'явилась потреба перечитувати мемуари, спогади, нариси про науковців та видатних особистостей, деякі з яких були його близькими друзями (І. Трахтенберг, О. Корж, І. Шумада, Ю. Зозуля, К. Терновий, В. Левенець, М. Хвисьюк). Мріяв сам написати мемуари. Цінив образотворче мистецтво і вишукані літературні твори. Дбайливо зібрав близько десяти тисяч книг улюблених авторів, таких як: І. Котляревський, І. Нечуй-Левицький, Т. Шевченко, І. Тургенев, Л. Костенко, С. Руданський, М. Пирогов. А збірки його віршів (“Пам'ять”, “Осінні засіви”, “Душі розмов”) і визначних наукових праць посідали чільне місце на окремій полиці. У багатьох співробітників Інституту зберігаються його душевні вірші з нагоди їх ювілею. Відданий друг і товариш В. Ситник, директор видавництва “Здоров'я”, завжди був готовий опублікувати твори корифея вітчизняної ортопедії і травматології. М. Луків, С. Плачинда, Ю. Віленський та ін. неодноразово висвітлювали в пресі творчі успіхи і досягнення хірурга, педагога, чудового ортопеда-травматолога з широкою ерудицією Євгена Скляренка.

Яскравою сторінкою життя і творчості Євгена Тимофійовича була тридцятилітня дружба з працівниками науково-медичної бібліотеки Інституту травматології та ортопедії. У коридорі чути було неквапливі, розважливі кроки – заходив професор

з усмішкою на вустах і питає: “Що сьогодні у вас є цікавого для душі?” З задоволенням гортав сторінки творів М. Грушевського, Д. Яворницького, В. Винниченка, М. Драгоманова, історичні книги про Україну, Другу світову війну. Готуючись до лекцій для студентів, перечитував М. Семашко, М. Амосова, В. Войно-Ясенецького й обов'язково сучасні новинки та фундаментальні монографії класиків ортопедії-травматології. Розповідав про творчі наукові задуми і плани на майбутнє, ділився спогадами про минуле, декламував свої вірші, філософські вислови.

Професор оболював оперу, любив театр. У 70-х роках ХХ ст. був членом художньої ради Театру опери та балету УРСР. Сучасник кількох епох, Євген Тимофійович на своєму життєвому шляху мав нагоду спілкуватись із відомими діячами культури та мистецтва – письменниками, художниками, драматургами. Незабутня була зустріч з О. Корнійчуком у Конча-Заспі – літо, яскраве сонце заливає кімнату, оформлену в народному стилі – і цікаві розмови аж до ранку. З драматургом В. Канівцем були побратимами. Прозаїк читав свої твори, чудово знав історію і сучасність, а Скляренко був для нього опонентом і першим шанувальником його творчості. При дружбі найбільше вразила збірка “Віддавали батька в прийми” (К., 1991), присвячена морально-етичним проблемам суспільства. У молоді роки захоплювався артистами О. Вертинським, С. Лемешевим, І. Козловським. Слухав концерт тріо класичних оперних тенорів Паваротті, Каррераса, Домінго. Дуже поважав класику: опери Верді, “Пікову даму” Чайковського. Знав і любив українські народні пісні.

У квартирі на Саксаганського професор знаходив натхнення і духовно заряджався серед своїх художніх зібрань. Першою у колекції Євгена Тимофійовича з'явилась картина “Дуб на березі Дніпра” (1965). Улюблений мистецький твір “Тиса Закарпаття” при ранковому сонці милував одними барвами, під вечір – іншими. За художнім змістом колекція картин Є. Скляренка (понад 100 полотен) прирівнювалась до колекції народного артиста Д. Пнатюка. З Іспанії за останні кошти Євген Тимофійович привіз репродукції Ель Греко, копію Гойї “Помираюча хвора – біля неї лікар”.

У 1960-х роках під час відрядження у Берлін Скляренко побачив у клініці “Шаріте” картину “Смерть, лікар, хвора”, яка його зачарувала своєю глибиною і оригінальністю. Повернувшись на батьківщину, з фотографії замовив картину та карбування. Згодом останнє було подаровано другу, колезі, відомому лікарю-анестезіологу, професору А. Тріщинському, а картина на десятиліття прикрасила кабінет професора і викликала захоплення у

відвідувачів. Наразі чорно-біла копія картини, намальована художницею К. Дацюк, зайняла чільне місце в Музеї історії Інституту на Бульварно-Кудрявській.

Постать професора Скляренка, його авторитет, людяність, доступність і професіоналізм, гармонійно поєднані з активною життєвою і громадянською позицією, залишаться в пам'яті наступних поколінь і будуть прикладом для наслідування. Віддаючи данину пошани і любові Євгену Тимофійовичу Скляренку, який присвятив понад півстоліття свого життя і творчості колективу ІТО НАМНУ та НМУ ім. О.О. Богомольця, в Музеї історії Інституту в рамках “Клубу пам'яті” оформлений стенд, організовувались репрезентативні виставки монографій, періодичних видань, почесних грамот і привітальних адрес, присвячених цій непересічній інтелігентній особистості.

Науково-медична бібліотека ІТО НАМНУ до щорічних науково-практичних конференцій із міжнародною участю Наукові читання ім. проф. Є.Т. Скляренка “Впровадження наукових розробок в практику охорони здоров'я”, організованих кафедрою травматології та ортопедії НМУ ім. О.О. Богомольця, представляла книжкову

тематичну виставку з фотографіями “Наукова спадщина проф. Є.Т. Скляренка” та відкритий перегляд газетних публікацій “З музейних архівів про видатного хірурга проф. Є.Т. Скляренка”.

За ініціативи кафедри традиційним заходом

шанувальників професора стало відвідування колумбарію на Байковому кладовищі в день пам’яті, де друзі, колеги, учні обмінюються теплими спогадами та читають вірші визначного ортопеда-травматолога.

